“ADOLAT”
MILLIY HUQUQIY AXBOROT MARKAZI
Guvohnoma № 636478
Litsenziya C-5669732

“HUQUQ va BURCH+” —
«ПРАВО и ДОЛГ+» —
"RIGHT and DUTY+"
Journal home page:
https://adolatmarkazi.uz/magazine/electron?id=351

2026-yil
2-son
fevral
ISSN 3093-8546

Yuridik faoliyatda sun’iy intellekt asosidagi huquqiy hujjatlarni tahlil qilish

Ruhshona Muhammadiyeva,
Toshkent davlat yuridik universiteti
Jinoiy odil sudlov fakulteti talabasi
e-mail: hq@mail.ru

Аннотация. Ushbu maqola huquqiy hujjatlarni tahlil qilishda sun’iy intellektning rolini o‘rganadi, uning yuridik faoliyatdagi samaradorligi, afzalliklari, tezligi, aniqliligi va insonlarga xarajatlarni kamaytirish, huquqiy tadqiqot imkoniyatlarini oshirish singari bir qator afzalliklar berishi haqida ma’lumot beriladi. Bundan tashqari, huquqiy hujjatlar tahlilini belgilash, shuningdek,shartnomalar, arizalar, shikoyatlar va kasbiy vazifalar kabi huquqiy hujjat turlari bilan ishlashda qanday tezkor va samarali usullardan foydalanish haqida ham aytib o‘tilgan. Maqoladahuquqiy hujjatlarni tahlil qilishning an‘anaviy usullari va ularning salbiy jihatlari ko‘rib chiqiladi, bu jarayonlarni yanada yaxshilaydigan Mindgrasp, Kira Systems singari hozirgi yuridik faoliyatda qo‘llaniladigan yangi texnologiyalarningvositalaridano‘rinli foydalanishhaqida takliflar berib o‘tiladi. Huquqiy hujjatlarni tahlil qilish va yuridik firmalarga ushbu texnologilarni o‘z ish faoliyatlarida muvaffaqiyatli qo‘llash bo‘yicha sun‘iy intellektning kelajakdagi tendensiyalari bo‘yicha istiqbollari bilan yakunlanadi.

Калит сўзлар. Sun’iy intellekt, Legal tech, yuridik hujjatlar, raqamli texnologiyalar, yuridik xizmatlar bozori, Raqamli O’zbekiston 2030, kiberxavfsizlik, raqamlashtirish, qonunchilikni takomillashtirish, ma‘lumotlar xavfsizligi, samaradorlik.

Аннотация. В данной статье исследуется роль искусственного интеллекта в анализе правовых документов, приводится информация о его эффективности в юридической деятельности, преимуществах, скорости, точности, а также о таких достоинствах, как снижение затрат и расширение возможностей правовых исследований. Кроме того, рассматриваются вопросы определения анализа правовых документов, а также быстрые и эффективные методы работы с такими видами документов, как договоры, заявления, жалобы и профессиональные задачи. В статье анализируются традиционные методы анализа правовых документов и их недостатки, даются рекомендации по надлежащему использованию новых технологических инструментов, таких как Mindgrasp и Kira Systems, которые улучшают эти процессы и применяются в современной юридической практике. Статья завершается обзором перспектив и будущих тенденций развития искусственного интеллекта в области анализа правовых документов и его успешного применения в

деятельности юридических фирм.

Ключевые слова. Искусственный интеллект, Legal tech, юридические документы, цифровые технологии, рынок юридических услуг, Цифровой Узбекистан 2030, кибербезопасность, цифровизация, совершенствование законодательства, безопасность данных, эффективность.

Annotation. This article explores the role of artificial intelligence (AI) in the analysis of legal documents, providing information on its efficiency in legal practice, its advantages, speed, accuracy, as well as benefits such as cost reduction and enhancement of legal research capabilities. Furthermore, it defines the analysis of legal documents and discusses fast and effective methods for handling various types of legal documents, including contracts, applications, complaints, and professional tasks. The article examines traditional methods of legal document analysis and their drawbacks, offering recommendations on the appropriate use of new technological tools currently employed in legal practice, such as Mindgrasp and Kira Systems, to improve these processes. The study concludes with perspectives on future trends of AI in legal document analysis and its successful implementation within the operations of legal firms.

Keywords. Artificial intelligence, Legal tech, legal documents, digital technologies, legal services market, Digital Uzbekistan 2030, cybersecurity, digitalization, improving legislation, data security, efficiency.

Barchamizga ma‘lumki, 21-asr texnologiya asri. Shunday ekan hozirgi kunda rivojlanayotgan dunyoning har bir sohasiga texnologiyadan foydalanish yashin tezligida kirib bormoqda. Sun‘iy intellekt (SI) ning yuridik faoliyatga joriy etilishi ham butun dunyoda huquqiy maydonni o‘zgartirib yubormoqda va albatta O‘zbekiston bundan mustasno emas. Mamlakatimiz o‘z huquqiy tizimini texnologik yutuqlar yordamida modernizatsiya qilishga intilar ekan, sun‘iy intellektga asoslangan huquqiy hujjatlar va ularning yuridik amaliyotga ta‘sirini tanqidiy tahlil qilish zarurati yuzaga kelmoqda. O‘zbekiston sun’iy intellektni o‘z huquqiy asoslarida qo‘llashga qaratilgan turli loyihalarni amalga oshirish tashabbusi bilan chiqdi. 2020-yil 5-oktyabrda qabul qilingan **"Raqamli O‘zbekiston - 2030"** strategiyasida turli sohalarda, shu jumladan, qonunchilikda sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishni o‘z ichiga olgan raqamli infratuzilmani rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratilgan. So‘nggi statistik ma‘lumotlar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda raqamli xizmatlar hajmi 2024-yil boshida **21 trillion so‘m**dan oshgan, taxminlarga ko‘ra, yil oxiriga kelib **43 trillion so‘m**ga yetadi

Ushbu maqoladada O‘zbekistonning yuridik sohasida sun‘iy intellektning roli, hozirgi holati, kamchiliklari va afvzalliklari aytib o‘tiladi, xalqaro ilg‘or tajribalar asosida ushbu sohani rivojlantirish uchun taklilar va tavsiyalar beriladi.

Maqolada ko'rib chiqilgan asosiy muammolar:

1. -Axborot xavfsizligi va maxfiylik masalasi;

- Foydalanuvchilarning shaxsiy ma‘lumotlarini himoya qilish;

-Yuridik hujjatlarning maxfiyligini ta‘minlash;

Guvohnoma № 636478 Litsenziya C-5669732 ISSN 3093-8546

-Kiberhujumlardan himoyalanish darajasi;

2 . - Sun‘iy intellektning yuridik jihatdan mas‘uliyati ;

-Sun‘iy intellekt tomonidan qabul qilingan qarorlarning huquqiy oqibatlari;

-Sun‘iy intellektni tartibga solib turuvchi qonunchilikni takomillashtirish;

- Yuridik terminlarni aniq va to‘g‘ri qo‘llay olish imkoniyati;

3. Kadrlar bilan bog'liq masalalar:

Huquqshunoslarning sun‘iy intellekt texnologiyalarini o‘zlashtirishidagi qiyinchiliklar;

Kadrlarni qayta tayyorlash zarurati;

Sun‘iy intellekt va uning O‘zbekistondagi yuridik sohadagi ahamiyati.

Avvalombor, biz birinchi o’rinda sun‘iy intellekt deganda nimani tushunishimiz kerakligini aniqlab olishimiz kerak**.** Sun’iy intellekt — informatikaning alohida sohasi bo‘lib, odatda inson ongi bilan bog‘liq imkoniyatlar: tilni tushunish, o‘rgatish, muhokama qilish, masalani yechish, tarjima va shu kabi imkoniyatlarga ega kompyuter tizimlarini yaratish bilan shug‘ullanadi. Hozirda sun’iy intellekt turli amallarni bajarishga mo‘ljallangan algoritm hamda dasturiy tizimlardan iborat va u inson ongi bajarishi mumkin bo‘lgan bir qancha vazifalarning uddasidan chiqa oladi.

Sun’iy intellekt tushunchasi qanday paydo bo‘lgan?

Sun’iy intellekt atamasi **1955-yilda Jon Makkarti (John McCarthy)** tomonidan kiritilgan**. 1956-yilda Makkarti** va boshqalar *Sun’iy intellekt bo‘yicha Yozgi Dartmut Tadqiqot Loyihasi* konferensiyasini tashkil etishdi. Ushbu tashabbus mashina o‘rganishi, chuqur o‘rganish, bashoratli tahlillar kabi ko‘p ixtirolar qilinishiga olib keldi. Undan tashqari, bu tashabbus yangidan-yangi sohani — ma’lumotshunoslikni (data science) keltirib chiqardi.

1990-yillarda sun’iy intellekt taraqqiyotida yangi sahifa ochildi. 1997-yilda **Deep Blue** nomli IBM kompyuteri shaxmat bo‘yicha jahon chempioni Garri Kasparovni yenggan tarixdagi ilk kompyuter bo‘ldi.

Sun’iy intellekt — tezkor hisoblash muhitida algoritmlar yaratish va qo‘llash orqali insonning aql-idrok jarayonlariga taqlid qilishga asoslanadi. Sodda qilib aytganda, sun’iy intellekt kompyuterlarni odam kabi o‘ylash va ulardek yechim topishga yo‘naltiradigan texnologiyadir. Aslida, sun‘iy intellekt - bu shunchaki amaliy vosita, hech qanday qo‘rquv emas. Bu uning harakatlarini boshqaradigan algoritmlar va mashinaviy o‘rganish usullari kabi yaxshi. Sun’iy intellekt insonlarga o‘z ishlarini tezroq bajarishga ko‘maklashuvchi, ularning vaqtini tejovchi hamda katta hajmdagi har qanday vazifani oson qilishga yordamlashuvchi bir vosita deya e‘tirof etsak bo‘ladi. Sun‘iy intellekt ma’lum bir vazifani bajarishda juda yaxshi ishlashi mumkin, ammo bu tonnalab ma‘lumotlar va takrorlashni talab qiladi. U shunchaki katta hajmdagi ma’lumotlarni tahlil qilishni, qonuniyatlarni tan olishni va ushbu ma‘lumotlar asosida bashorat qilish yoki qaror qabul qilishni o‘rganadi va vaqt o‘tishi bilan o‘z faoliyatini doimiy ravishda yaxshilaydi. Sun’iy intellekt (AI) mashinalar va kompyuter tizimlarining odatda inson aqliy qobiliyatini talab qiladigan vazifalarni bajarish qobiliyatini anglatadi. Bu fikrlash, o‘rganish, muammolarni hal qilish va tushunish kabi funksiyalarni o‘z ichiga oladi. Sun’iy intellekt hozirgi vaqtda shiddat bilan rivojlanayotgan soha sifatida har qanday ma’luotlarni tahlil qila oladigan, ularni qisqa vaqt ichida analiz qilib, tezkor qarorlar qabul qila oladigan tizimlarni yaratishga qaratilgan turli texnologiyalar va metodlarni o‘z ichiga oladi.

Guvohnoma № 636478 Litsenziya C-5669732 ISSN 3093-8546

Yuridik hujjatlarni tahlil qilishda sun‘iy intellektning roli.

Avvalambor, biz huquqiy hujjatlarning mohiyati haqida bilib olishimiz kerak. Huqiqiy hujjatlar deganda biz bu yuridik ahamiyatga ega bo‘lgan, qonun bilan belgilangan shakl va tartibda tuzilgan, huquqiy oqibatlarni keltirib chiqaruvchi rasmiy yozma hujjatlarni tushunishimiz lozim.

Biz shu singari huquqiy hujjatlar bilan juda ko‘p marta ishlaymiz. Ba‘zida juda katta hajmdagi hujjatlarni o‘qib chiqishga, ularni tahlil qilishga to‘g‘ri keladi. Sun‘iy intellektlar esa hujjatlarni tahlil qilishning ko'p mehnat talab qiladigan jarayonini avtomatlashtiradi, bu esa barcha hujjatlar bilan ishlaydgan xodimlarga katta hajmdagi hujjatlar bilan oson ishlash imkonini beradi. Masalan, bank va moliya kabi sohalarda sun‘iy intellektlar millionlab hisob-kitoblar, shartnomalar va ilovalarni tezda qayta ishlay oladi, bu esa qo‘lda ko‘rib chiqish uchun zarur bo‘lgan vaqt va ishchi kuchini kamaytiradi.

O‘zbekistondagi **“Raqamli O‘zbekiston 2030”** strategiyasi asosan yuridik faoliyatda sun’iy intellekt landshaftini shakllantirmoqda. Turli sohalarni, jumladan, sud-huquq tizimini modernizatsiya qilish maqsadida ishga tushirilgan ushbu strategiya davlat xizmatlarida sun‘iy intellektni rivojlantirish va integratsiyalashuvining keng qamrovli asoslarini belgilaydi.

“Raqamli O‘zbekiston 2030” strategiyasining o‘z oldiga qo‘ygan maqsadi: 2024-yil oktabr oyida tasdiqlangan strategiya 2030-yilga borib bozor qiymatini **1,5 milliard AQSh dollari**ga yetkazishni maqsad qilib qo‘ygan AI texnologiyalari oldiga ulkan maqsadlarni qo‘yadi. Asosiy tarkibiy qismlarga quyidagilar kiradi:

1.AIdan foydalangan holda davlat xizmatlari ulushini **10 foiz**ga oshirish.

2.AI tadqiqotlariga yo'naltirilgan **10 ta ilmiy laboratoriya** yaratish.

3.Axborot xavfsizligi standartlariga muvofiqligini ta‘minlashda AI loyihalarini qo‘llab-quvvatlash uchun **2025-yil sentabri**gacha katta ma‘lumotlar omborini yarating.

Yuridik faoliyatga ta'siri:

Samaradorlikni oshirish: Strategiya huquqiy jarayonlarni soddalashtirish uchun AIdan foydalanishga yordam beradi. Masalan, AI huquqiy hujjatlarni ishlab chiqishda yordam berishi, ish yozuvlarini boshqarishi va hatto sud jarayonlarida tarjimalarni taqdim etishi mumkin. Bu ishlarning tezroq hal etilishiga va sud xodimlari zimmasiga tushadigan ma‘muriy yukning kamayishiga olib kelishi mumkin.

Odil sudlovdan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilash: AI texnologiyalaridan foydalangan holda O‘zbekiston yuridik xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishni maqsad qilgan. Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali kabi platformalarga sun‘iy intellektni integratsiyalash fuqarolarning huquqiy jarayonlarni boshqarishini osonlashtirishi va shu orqali odil sudlovdan foydalanishni demokratlashtirishi mumkin

Ta‘lim va rivojlanish: Strategiya huquqshunoslar uchun maxsus ishlab chiqilgan AI bo‘yicha maxsus o‘quv dasturlari zarurligini ta‘kidlaydi. Hozirda ushbu sohada malakali kadrlar yetishmaydi, bu esa huquqiy sharoitlarda AI yechimlarini samarali tatbiq etishni cheklashi mumkin. Universitetlarda maxsus o‘quv dasturlarini yaratish sun‘iy intellektdan samarali foydalana oladigan malakali ishchi kuchini rivojlantirish uchun juda muhimdir.

Normativ-huquqiy baza: Strategiyaning muhim jihati qonunda AIdan foydalanishni tartibga soluvchi qonunchilik bazasini yaratishga chaqiriqdir. Bunga yuridik sektorda foydalanuvchilar va manfaatdor tomonlar o‘rtasida

Guvohnoma № 636478 Litsenziya C-5669732 ISSN 3093-8546

ishonchni mustahkamlash uchun zarur bo‘lgan AI tizimlaridan axloqiy foydalanish va javobgarlik bo‘yicha yo‘riqnomalarni belgilash kiradi.

Sun‘iy intellektni (AI) huquqiy hujjatlar tahliliga integratsiyalash huquqiy ishning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi va albatta bu insonlarga ko'plab afzalliklar beradi. Quyida sun’iy intellektning yuridik hujjatlarni tahlil qilishdagi asosiy afzalliklari keltirilgan:

Tezlik va samaradorlik

Sun‘iy intellektlar huquqiy hujjatlarni tahlil qilish jarayonini sezilarli darajada tezlashtiradi. U juda katta hajmdagi hujjatlarni insonga kerak bo'lgan qisqa vaqt ichida qidirib topa oladi, ayta ishlay oladi va o‘sha hujjat bo‘yicha zarur bo‘lgan barcha funksiyalarni bajara oladi. Masalan, an‘anaviy ravishda bir necha kun yoki hafta davom etadigan shartnomani ko'rib chiqish va tegishli tekshiruv kabi vazifalar endi bir necha soat yoki hatto daqiqalarda bajarilishi mumkin. Ushbu tezkorlik advokatlarga muntazam hujjatlarni ko‘rib chiqishda qolib ketishdan ko‘ra ko‘proq strategik vazifalarga e‘tibor qaratish imkonini beradi.

Aniqlik va izchillikni oshirish

Sun‘iy intellektning eng muhim afzalliklaridan biri bu inson xatolarini kamaytirish qobiliyatidir. AI tizimlari tegishli ma‘lumotlarni aniqlash uchun oldindan belgilangan parametrlarni doimiy ravishda qo‘llaydi, bu esa huquqiy hujjatlarni tahlil qilishda ko‘proq aniqlikni ta‘minlaydi. Bu izchillik, ayniqsa, qo‘lda ko’rib chiqish orqali osonlikcha o‘tkazib yuborilishi mumkin bo'lgan shartnomalar namunalari yoki bo‘lishi mumkin bo‘lgan xavflarni aniqlashda juda muhimdir.

Xarajatlarni kamaytirish

Muntazam hujjatlar bilan bog‘liq vazifalarni avtomatlashtirish orqali sun‘iy intellekt yuridik firmalarga keng ko‘lamli qo‘lda ko‘rib chiqish bilan bog‘liq mehnat xarajatlarini tejashga yordam beradi. Hujjatlarni ko‘rib chiqish uchun sarflangan vaqtni qisqartirish operatsion xarajatlarni kamaytirishga olib keladi, bu esa firmalarga resurslarni qimmatroq bo‘lgan ishlarga samaraliroq taqsimlash imkonini beradi.

Yuridik tadqiqot imkoniyatlarini yaxshilash

AI vositalari tegishli ma‘lumotlarni topish uchun minglab hujjatlarni tezda saralash orqali huquqiy tadqiqotlarning sifatini yanada yaxshilaydi. Ular sud amaliyotini, nizom va me‘yoriy hujjatlarni tahlil qilib, advokatlarga tegishli ma‘lumotlarni qo‘lda qidirishni talab qilmasdan taqdim etishlari mumkin. Bu xususiyat nafaqat vaqtni tejaydi, balki advokatlarga to‘liq va dolzarb huquqiy ma‘lumotlardan foydalanish imkoniyatini beradi.

Hujjatlarni umumlashtirish

AI uzoq huquqiy hujjatlarning qisqacha xulosalarini yaratishi mumkin, bu advokatlar va mijozlarga muhim ma‘lumotlarni tushunishni osonlashtiradi. Bu xususiyat murakkab shartnomalar yoki ilovalar bilan ishlashda ayniqsa qimmatlidir, chunki u hujjatlarning ahamiyatini tezda baholash imkonini beradi va aniqroq muloqotga yordam beradi.

Xatarlarni oldindan bilish qobiliyati

Sun‘iy intellekt tizimlari shartnomalarni huquqiy muammolarga aylanishidan oldin yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan kelishmovchiliklar yoki muammoli vaziyatlarni aniqlash uchun tahlil qilishi mumkin. Standart amaliyotlardan chetga chiqadigan yoki xavf tug‘diruvchi qoidalarni belgilash

orqali AI yuridik guruhlarga ushbu muammolarni faol hal qilish imkonini beradi va shu bilan yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan nizolarni yumshatadi.

Yaxshilangan aloqa

AI vositalari murakkab huquqiy jarayonni tushuntirish usullarini taklif qilish yoki mijozlar va jamoa a‘zolari uchun avtomatik ravishda xulosalar yaratish orqali aniqroq aloqalarni yaratishga yordam beradi. Bu qobiliyat yuridik guruhlar va mijozlar bilan tushunish va hamkorlikni yaxshilaydi.

Takomillashtirilgan tashkiliy tuzilma

AI oson qidirish uchun hujjatlarni avtomatik yorliqlash va toifalarga ajratish orqali hujjatlarni boshqarishning tashkiliy jihatlarini yaxshilaydi. Bu qobiliyat ish jarayonlarini soddalashtiradi va katta hajmdagi hujjatlarni boshqarish uchun zarur bo‘lgan qo‘l mehnatini kamaytiradi. Hozirgi kunda sun‘iy intellektlar bir nechta yo‘nalishlarda o‘rganilmoqda:

Kira Systems, Relativity, Everlaw, Logikcull va **DISCO** kabi sun‘iy intellekt vositalari O‘zbekistonning huquqiy maydonida elektron kashfiyot jarayonlari samaradorligini oshirishga kirishmoqda. Mamlakat o‘zining strategik tashabbuslari doirasida raqamli transformatsiyani qabul qilishda davom etar ekan, ushbu texnologiyalarni qo‘llab-quvvatlash uchun me‘yoriy-huquqiy baza va o‘quv dasturlari ishlab chiqilsa, sun‘iy intellektni qo‘llash bo‘yicha keyingi yutuqlarni kutish mumkin.

Sud ekspertizasi va Jinoiy tergov

Sun‘iy intellekt sud ekspertizasi va jinoiy tergov jarayonlarini avtomatlashtirishda ham qo‘llaniladi. Masalan, sun‘iy intellekt yordamida jinoyat joylarini **3D** format orqali aniqlash, dalillarni samarali ko‘rib chiqish va tergovning turli darajalarida mantiqiy xulosalarga kelish uchun tahlil qilish imkoniyatlari mavjud.

Sun‘iy intellektni amalga oshirishdagi kamchiliklar:

Aniq qonunchilik bazasining yo‘qligi: Hozirda O‘zbekistonda sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishni tartibga soluvchi maxsus qonun mavjud emas. Bunday qonunning yo‘qligi ushbu sohadagi munosabatlarni tartibga soluvchi noaniqlikka olib keladi va AI yechimlarini samarali qo'llashga to'sqinlik qiladi. Yaqinda sun‘iy intellektni tartibga solish to‘g‘risidagi qonun taklifi ushbu kamchilikni bartaraf etish yo‘lidagi ilk qadamni ko‘rsatadi, biroq sun‘iy intellektdan foydalanishning barcha jihatlarini qamrab oluvchi keng qamrovli qonunchilikka

ehtiyoj borligini ta‘kidlaydi

Jamoatchilik ilmiy saviyasining yetishmasligi: Huquqiy sohada AI dasturlari bo‘yicha malakali ta‘lim olgan mutaxassislarning sezilarli darajada etishmasligi mavjud. Ba‘zi universitetlar o‘quv dasturlarini taklif qilsa-da, mavjud ta‘lim tizimi sanoat talablariga javob bermaydi. Ushbu ko‘nikmalar bo‘shlig‘i AI

texnologiyalarini samarali joriy etishga to‘sqinlik qilishi mumkin. **Kiberxavfsizlik xavflari:** AI texnologiyalarining yuksalishi, shuningdek, kiberfiribgarlik va deepfakes orqali noto‘g‘ri ma‘lumotlar kabi bo‘lishi mumkin bo lgan xavflarni keltirib chiqaradi. **Deepfake** videolari bilan bog'liq so‘nggi voqealar xavfsizlik va raqamli aloqaga ishonch bilan bog‘liq xavotirlarni kuchaytirdi. Ushbu kiberxavfsizlik tahdidlarini har tomonlama bartaraf etish uchun qonunchilik choralari zarur.

Xalqaro amaliyot bilan qiyosiy tahlil:

AQSH va **Xitoy** kabi davlatlar sun‘iy intellektni o‘zlarining huquqiy tizimlariga integratsiya qilishda sezilarli yutuqlarga erishdilar. Misol uchun:

Xitoyda **“Internet sudlari”** nizolarni tomonlarning ko'rinishini talab qilmasdan hal qilish uchun sun‘iy intellektdan foydalanadi . Ushbu model qulaylik va samaradorlikni oshiradi.

AQSh turli yurisdiktsiyalarda huquqiy tadqiqotlar va hujjatlarni ishlab chiqish uchun sun‘iy intellekt vositalarini amalda qo‘llab ko‘rdi, bu esa odatiy vazifalarga sarflanadigan vaqtni sezilarli darajada qisqartiradi.

O‘zbekistonda yuridik faoliyatda sun‘iy intellektdan foydalanish bo‘yicha tavsiyalar:

Aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish va O‘zbekistonning huquqiy faoliyatida sun‘iy intellektga asoslangan huquqiy hujjatlarning samaradorligini oshirish bo‘yicha **tavsiyalarim :**

Keng qamrovli qonunchilikni ishlab chiqish: Hukumat huquqiy kontekstda sun‘iy intellektdan foydalanish ko‘lamini belgilovchi mustahkam me‘yoriy-huquqiy bazani yaratishga jiddiy ahamiyat berishi kerak. Ushbu qonunchilik AI ilovalari bilan bog‘liq javobgarlik, ma'lumotlarni himoya qilish va axloqiy nuqtayi nazarlarni o‘z ichiga olishi kerak.

Ta‘lim dasturlarini yaxshilash: Universitetlar o‘z o‘quv dasturlarini huquqshunoslar uchun mo‘ljallangan AI texnologiyalari bo‘yicha ixtisoslashtirilgan kurslarni o‘z ichiga olishi uchun kengaytirishi kerak. Texnologiya kompaniyalari bilan hamkorlik amaliy ta‘lim imkoniyatlarini osonlashtirishi mumkin.

Kiberxavfsizlik bo‘yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish: AI texnologiyalarining mumkin bo'lgan suiiste‘molidan himoya qilish uchun kiberxavfsizlik bo‘yicha qat‘iy qoidalarni ishlab chiqish juda muhim bo'ladi. Kibertahdidlarni kuzatish va ularga javob berish uchun maxsus ishchi guruhini yaratish umumiy xavfsizlikni oshirishi mumkin.

Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish: Xalqaro ekspertlar va tashkilotlar bilan hamkorlik qilish huquqiy tizimlarda AI integratsiyasining eng yaxshi amaliyotlari haqida tushuncha berishi mumkin. Texnologiya va huquq bo‘yicha global

forumlarda ishtirok etish O‘zbekistonga o‘z strategiyalarini xalqaro standartlarga moslashtirishga yordam beradi.

Olimlar fikrlari:

Ryan Calo (**Stenford** universiteti professori) sun‘iy intellektning avtonomligi haqida shunday deydi: “Biz sun‘iy intellektning qanday qarorlar qabul qilishini tushunmasak, uning natijalari uchun kim javobgar ekanligini aniqlash qiyin bo'ladi”

Kate Crawford — sun‘iy intellekt va uning ijtimoiy-siyosiy ta‘siri bo‘yicha yetakchi olim. U “Sun‘iy intellektni tartibga solish masalalari faqat texnologik jihatlarni emas, balki ijtimoiy adolat va tenglik masalalarini ham o‘z ichiga olishi kerak,” deydi. Uning fikricha, sun‘iy intellektdan foydalanishda inson huquqlariga e‘tibor berish zarur.

Frank Pasquale (**Brooklyn** Law School). Frank Pasquale sun‘iy intellekt va qonun o‘rtasidagi munosabatlarni o‘rganadi. U “Qora quti” fenomeni haqida gapirib, sun‘iy intellekt tizimlarining qanday ishlashini tushunmaslik muammolar keltirib chiqarishi mumkinligini ta‘kidlaydi.“Biz sun‘iy intellektdan foydalanishda

shaffoflikni ta‘minlashimiz zarur,” deydi u.

Xulosa:

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsam, sun‘iy intellektning huquqiy hujjatlar tahliliga kirib kelishi yuridik sohada sezirarli muvaffaqiyatga erishishning muhim bir kaliti deya e‘tirof etish mumkin. Yuristlar vazifalarni avtomatlashtirish, muhim ma'lumotlarni olish va ish jarayonlarini soddalashtirish uchun sun‘iy intellekt vositalaridan ko‘proq foydalanar ekan, yuridik faoliyatda yaxshi natijalarga erishishga yaqqol imkoniyat paydo bo‘ladi. Sun‘iy intellektning katta hajmdagi ma‘lumotlarni tez va aniq qayta ishlash qobiliyati nafaqat vaqtni tejaydi, balki inson xatosi xavfini kamaytiradi va shu bilan tanqidiy fikrlar e‘tibordan chetda qolmasligini ta‘minlaydi.Biroq, sun‘iy intellekt texnologiyalarini qabul qilish ham albatta qiyinchiliklaridan holi emas. Huquqiy hujjatlarni tahlil qilishda AI salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarish uchun ma‘lumotlarning maxfiyligi bilan bog‘liq muammolar, sifatli ta‘lim ma‘lumotlariga tayanish, an‘anaviy yuridik tashkilotlar ichidagi o‘zgarishlarga qarshilik va aniq me‘yoriy-huquqiy bazaga ehtiyoj kabi masalalarni hal qilish kerak. Moslashuvchanlik madaniyatini rivojlantirish va o‘quv dasturlariga sarmoya kiritish orqali yuridik mutaxassislar ushbu muammolarni samarali hal qilishlari mumkin. Kelajakda sun‘iy intellekt nafaqat yuridik sohaga, balki mavjuda bo‘lgan barcha sohalarga kirib borishiga hech qanday shubha yo‘q. Ushbu texnologik yutuqlarni qabul qilib, axloqiy me‘yorlar va hujjatlarga rioya qilib, o‘zimiz va kelajak avlodni mana shunday o‘zgarishlarni osonlikcha, ijobiy qabul qilishga moslashtirishimiz kerak deb o‘ylayman. Va albatta bu orqali har bir soha vakillari o‘z imkoniyatlarini oshirishi va mijozlarga yaxshiroq xizmatlarni taqdim etishi mumkin. Natijada, sun‘iy intellektning huquqiy amaliyotga muvaffaqiyatli kirib kelishi jadal rivojlanayotgan raqamli dunyo talablariga javob beradigan yanada samarali huquqiy tizimga olib keladi deb umid qilaman.

Foydalanilgan adabiyotlar va saytlar:

1."AI and machine learning in E-discovery," Deloitte Switzerland.

2."Uzbekistan sets AI development strategy," Daryo.

3."President of Uzbekistan orders development of AI implementation strategy," UzDaily.

4."Uzbekistan adopts AI technology development strategy," UzDaily.

Article: "Revolutionizing Legal Document Analysis with AI"

8.https://www.americanbar.org/news/abanews/publications/youraba/2017/septemb er-2017/7-ways-artificial-intelligence-can-benefit-your-law-firm/

9. https://lex.uz/ru/docs/-5030957

10.Google Cloud's overview on AI

11.Britannica's definition of artificial intelligence

12.Investopedia's explanation of AI technology

13.Wikipedia's comprehensive entry on artificial intelligence 14.

15."AI in Legal Research and Document Review," iPleaders.

16."The AI Frontier in Law: 12 Innovative AI Tools for Law Firms," Maruti Tech. 17."Harnessing the Power of Legal-Tech: AI-Driven Predictive Analytics in the Legal Domain," *Uzbek Journal of Law and Digital Policy*, 2023.

18. Lex.uz sayti

19.Markovate - AI Legal Document Analysis: Uncover Important Insights.

20.MyCase - How AI for Legal Documents Helps Lawyers.

Guvohnoma № 636478 Litsenziya C-5669732 ISSN 3093-8546

American Bar Association - 7 Ways Artificial Intelligence Can Benefit Your Law Firm.

Marutitech - AI for Legal Research: Use Cases, Benefits, Challenges & More.